Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

БЕЛАРУСКІ ЗВОН

Радыкальная часапіс, выходзіць 4 разы ў месяц

Цана асобнага нумару 15 гр.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі Вільня, Вострабрамская 9.

Прыймо інтэрэсантаў ад 10 да 2 г. што-дня, апрача сьвятаў і нядзель.

ПАДПІСКА з дастаўкай да хаты: на 1 год 4 зл 50, за паўгоду 2 зл. 40, за 3 месяцы 1 зл. 30, за 1 месяц — 50 гр.

Год II. Вільня, 27 трауня 1932 г. № 15 (40)

Няпрыстойная прапазіцыя.

Пан Куратар Віленскага Школьнага Вокругу прыслаў Бацькаўскаму Камітэту Віл. Бел. Гімназіі 19 мая „паперу", у якой дaслоўна чытаем:

„Pragnąc ułatwić egzystencję gimnazjum i zapewnić mu trwałe podstawy, zamierzam wystąpić do Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z wnioskiem o przyjęcie gimnazjum na etat państwowy w formie utworzenia przy gimnazjum im. Słowackiego klas równo ległych z białoruskim językiem nauczania.

„O ile propozycja moja odpowiada zamierzeniom Komitetu, proszę o złożenie odpowiedniego podania lub deklaracji oraz o wyrażenie zgody na przekazanie Skarbowi Państwa majątku gimnazjum".

Падпісана:

„Kurator Okręgu Szkolnego *K. Szelągowski*".

Як відаць з адзнакі на штампе: „Sprawa: — przyjęcie na etat państwowy gimnazjów białoruskich", такую-ж „паперу" п. Куратар мусіць паслаў і да Бацькаўскага Камітэту Наваградзкае Гімназіі, бо-ж іншых беларускіх гімназіяў у Польшчы няма: *усе ўжо пазачыняны*...

Мы ня можам прост спакойна гаварыць аб гэтай „паперы" і зьмесьце яе: настолькі абураючай прадстаўляецца нам зробленая п. Куратарам прапазіцыя. Дык мала таго, што школьныя ўлады за апошнія гады зьліквідавалі *дзьве* беларускія гімназіі—ў Радашкавічах і Клецку,—мала *ліквідацыі адзінае на ўсю Польшчу дзяржаўнае вучыцельскае сэмінарыі ім. Фр. Багушэвіча*, якая мела ўзгадоўваць вучыцялёў дзеля беларускіх народных школ: беларускаму грамадзянству прапануецца, каб яно, як аб „ласку", *прасіла п. Куратара аб зьліквідаваньне і двух апошніх ужо беларускіх гімназіяў — у Вільні і Наваградку*! Бо-ж перш, чым адчыняцца „паралельныя клясы з беларускай выкладовай мовай" пры *польскіх* дзяржаўных гімназіях, бацьком прапануецца аддаць у дзяржаўны скарб усю маемасьць нашых гімназіяў, зьбіраную ў працягу 13 гадоў цаной здароўя, а мо' й жыцьця беларускага вучыцельства, працаваўшага гадамі ў голадзе і холадзе. А што станецца з гэнымі беларускімі паралельнымі клясамі пры польскіх гімназіях цераз год (—а мо' і хутчэй!), лёгка прадбачыць: дзеля таго, што ў гімназіі ім. Словацкага ў першых клясах ёсьць усяго па 12—18 вучняў ды па гэтулькі-ж ёсьць і ў нас, клясы беларускія—згодна з існуючымі правіламі — *мусяць быць зьліты з польскімі клясамі ўвадно*, бо нормай лічыцца 40 вучняў на клясу. Такія „фокусы" мелі ўжо месца з польска-украінскімі гімназіямі ў Галічыне. Тое-ж было-б і ў нас, калі-б беларускае грамадзянства і беларускае вучыцельства дало сваю згоду на падобны праект.

Да таго-ж праект гэты *абражае нашае нацыянальнае пачуцьцё*. Як-жа гэта: дык *беларусы пад Польшчай навет ніводнае свае гімназіі мець не павінны?* —Гэткую абразу маглі нам зрабіць толькі затым, што мы сяньня разьедзены ўнутры агіднай правакацыяй, што мы эканамічна слабыя і *змушаны* зварачацца да дзяржаўнага скарбу аб фінансавае падтрыманьне.

Але годзе гэтага! Мы глыбака пераканаы, што ніводзін бацька, ніводзін беларускі вучыцель ня згодзіцца прасіць уладу аб зьліквідаваньне нашых гімназіяў. *Хоча ўлада іх зьнішчыць*, гэта справа другая; але *няхай-жа зробіць гэта адкрыта, узяўшы на сябе і ўсю адказнасьць перад беларускім народам за гэты свой крок.*

Незалежна ад таго, як бацькаўскія камітэты ў Вільні і Наваградку зарэагуюць на прапазіцыю п. Куратара, — *няхай бацькі нашых школьнікаў з вёскі масова пададуць свой голас і скажуць, ці маюць права камітэты пайсьці на падобны крок.* Дзеці сялян і работнікаў пераважаюць у нашых гімназіях. Хай бацькі іх скажуць сваё важкае слова.

I — няхай падумаюць *аб усенароднай, масавай акцыі дзеля збору матэрыяльнае дапамогі* загрожаным беларускім гімназіям. Гэта будзе найлепшы адказ на няпрыстойную прапазіцыю.

„Полеміка" кс. Станкевіча.

Як мы і прадугледзілі, на зусім канкрэтныя, выразныя закіды, зробленыя намі ў папярэднім нумары кс. Адаму Станкевічу, гэты беларускі нацыянальны шкоднік ня даў ніякага істотнага запярэчаньня ці высьненьня. Ня даў—бо-ж ня мог пярэчыць таму, што цяпер ужо зусім ясна і зразумела хіба й самаму бяскрытычнаму з беларускіх хадэкаў...

Але „адказ" кс. Станкевіч усё-ж паспрабаваў даць. I то „адказ" — патройны.

Пачаў з таго, што, як сталася ведамым усім беларусам у Вільні, сфінансаваў выпуск чарговае аднаднёўкі свайго найсардэчнейшага сягоньня саюзьніка Акіньчыца — пад назовам „Наш Голас", на якую ўжо навет беспасярэдні „начальнік" Акіньчыца не хацеў марнаваць грошы: гэтак усім абрыдла ўпорлівае і дурное паўтараньне ілжы аб Луцкевічу ды Астроўскім, якую бяз ніякіх вынікаў паўтаралі зьмяняўшыя адзін аднаго Аляксюкі, Валэйшы, Павлюкевічы ды іншыя Акіньчыцы ў працягу многіх гадоў. Аднадзёўку, выданую Акіньчыцам за грошы кс. Станкевіча, ясна ж, пасьпяшыла разрэкламаваць ксяндзоўская „Беларуская Крыніца", падаючы ўвесь гэны дэфэнзыўны бруд і ілжу за голас беларускага грамадзянства.

Гэтым кс. Станкевіч выдаў сябе з галавой: вось, каго ён прызнае пакліканым да даваньня маральнае і палітычнае ацэнкі тварцом беларускага Адраджэньня! Аляксюк, Валэйша, Павлюкевіч, Акіньчыц — гэта прызнаныя кс. Станкевічам „маральныя аўтарытэты", з якімі і сябе ён паставіў у адзін рад...

Другі „адказ" кс. Станкевіча зьмешчаны ў канцавой стацьці „Белар. Крыніцы" з 22 траўня г. г. Паўтараючы свой стары ілжывы данос на грам. Астроўскага, што той нібы-то займаўся камуністычнай агітацыяй сярод сваіх вучняў, абліваючы ізноў гразёй грам. Луцкевіча (—словамі Акіньчыца!), кс. Станкевіч пускае ў ход лоўкі прыём: папросту, усе нашыя закіды, скіраваныя асабіста да кс. Станкевіча з прычыны яго правакацыйнае, шкодніцкае „работы", гэты „ловкач" стараецца перакінуць з сваей асобы на беларускую хадэцыю (у якой пэўне-ж ёсьць і шчырыя беларусы, зусім непавінныя ў праступках свайго лідэра!) дый на сваю-ж уласную часопісь. Кс. Станкевіч піша даслоўна гэтак: нібы-то „Бел. Звон" — пад шумным загалоўкам „На ўсенародны суд" нападае на БХД і „Бел. Крыніцу"... Аб сабе-ж — ані слова!

Але гэты „трюк" лішне ўжо наіўны і можа абаламуціць толькі тых, хто ня меў магчымасьці прачытаць нашыя закіды па адрасу кс. Станкевіча. I мы тут яшчэ раз рашуча заяўляем, што ўсе нашыя закіды ў стацьці „На ўсенародны суд" датычаць цалком і выключна асобы і дзеяльнасьці іменна кс. Станкевіча. Дык ці-ж ня сорамна — асабліва для ксяндза — гэтак бязбожна ашуківаць сваіх наіўных, лішне даверчывых да сутанны „авечак"? — Пфуй!..

Трэці „адказ", дадзены ў перадавіцы таго-ж нумару „Бел. Крыніцы" з 22 мая — пад загалоўкам „Што нас дзеліць?" На першы пагляд нясьведамаму чытачу можа паказацца, што—замест „фаховых" лаянак і зьвягі—кс. Станкевіч робіць нарэшце спробу стануць на грунт паважнае ідэйнае полемікі. Але гэта толькі так здаецца: бо і тут — старая, „прывычная" ілжа і ашуканства, а перад усім — стары маральны бруд.

Кс. Станкевіч, прычапіўшы нашай групе назоў „угадоўцаў" і раўнуючы нас з ведамымі „дэфэнзыўнымі полёнофіламі", вельмі спрытна расправляецца з намі, як з „угадоўцамі". Але „угоды" ён ня ганьбіць: ён толькі ўскладае на нас віну за тое, што польскі ўрад не здаволівае беларускіх патрэб і слушных дамаганьняў... Сама-ж па сабе „угода", запачаткаваная Валейшай і прадаўжаная іншымі прыяцелямі кс. Станкевіча (прыкл. Акіньчыцам), па яго думцы ня ёсьць нешта благое...

Вось-жа гэты пагляд на „ўгоду", які выказаў публічна кс. Станкевіч, запраўды рашуча аддзяляе ад яго і нас, і ўсё чэсна думаючае беларускае грамадзянства. Пагляд гэты—глыбака немаральны, і да такое „угоды" ня толькі ніхто з нас нязадольны, але й самы назоў гэты мусім ад сябе з агідай адкінуць — у твар кс. Станкевічу.

Слова „ўгода" паўстала за часоў панаваньня над Польшчай маскоўскае ўлады. Тады польскія паны-магнаты, каб прымазацца да „манаршае ласкі" і здабыць для сябе розныя асабістыя карысьці й ганоры (у пастаці прыдворных тытулаў), — дэманстрацыйна выракаліся імкненьня да адбудовы ўтрачанае незалежнасьці, выракаліся ўсялякае лучнасьці з польскім незалежніцкім рухам. Па такім шляху пайшлі ў беларусаў Аляксюк, Валэйша, Паўлюкевіч ды Акіньчыц. Мы-ж—наадварот—нічога з нашае нацыянальна-незалежніцкае ідэолёгіі не выракаліся — ні на словах, ні на пісьме, ні на дзеле. Гэта ведаюць чытачы нашае прэсы, каторыя ў ёй знаходзяць на кожным кроку сцьвярджэньне нашых нязломных палітычных паглядаў. Гэта

ведае і польскае дэмакратычнае грамадзянства, прадстаўніком якога пры ўсіх нашых гутарках з імі аб беларускіх справах мы ясна і адкрыта заяўлялі аб нашым незалежніцкім становішчы і соцыяльным радыкалізьме. Гэта ведае ўрэшце і ўсё тое беларускае грамадзянства, якое што-году бывае на нашых незалежніцкіх абходах дый было і сёлета, калі якраз кс. Станкевіч адрокся ад гэтае сьветлае традыцыі (—мо' затым, што тварцом акту 25 сакавіка 1918 году быў гр. Антон Луцкевіч?!). Дык ясна, што аб „угодзе" ў адносінах да нас ня можа быць ніякае гутаркі, і кс. Станкевіч ніколі ня мог і ня можа падаць ніводнага факту (— ведама, апрача ім самім выдуманых!), які-б даў яму права прыклейваць нам гэты ганебны „ярлык".

У-ва ўсей нашай дзейнасьці мы йшлі і йдзем не па шляху „ўгоды", а па шляху згоды паміж усімі нацыянальнасьцямі — перад усім паміж працоўнымі масамі ўсіх нацыянальнасьцяў, якія апынуліся ў межах аднае дзяржавы — Польскае Рэспублікі. Мы лічым, што кожная з гэтак-званых нацыянальных меншасьцяў мусіць заняць у гэтай дзяржаве мейсца, раўназначнае і раўнацэннае з народам польскім, мусіць мець роўнае з апошнім забясьпечаньне сваіх культурна-нацыянальных і гаспадарчых патрэб і інтарэсаў. Мы лічым, што гэтага вымагае ня толькі інтэрас кожнае паасобнае нацыянальнасьці, але і ўсяе тае дзяржавы, якую палякі-шовіністы лічаць сваей выключнай уласнасьцяй. І мы робім усе магчымыя высілкі, каб польская дзяржаўная палітыка станула ўрэшце на такі—адзіны разумны і справядлівы—пункт гледжаньня, разумеючы, што толькі тады і беларускае насяленьне Заходняе Беларусі здабудзе магчымасьць вальней дыхаць і нармальна здаволіваць свае патрэбы. А тым часам — не чакаючы, пакуль станецца гэты неабходны для самае Польшчы пералом у дзяржаўнай палітыцы яе, — мы лічым, што за кроў і грошы, якія беларусы аддаюць Польшчы, пасылаючы сваіх сыноў у салдаты і плоцячы падаткі, мы маем і права, і абавязак браць хоць-бы і тыя крохі, якія з агульна-дзяржаўнага скарбу выдзяляюцца сяньня для беларускіх культурных установ. Будзем—бо мусім, бо без існаваньня нацыянальных культурных пляцовак наша справа будзе ўсьцяж занепадаць і можа дайсьці да катастрофальнага стану. А што польскі нацыяналізм, выкарыстываючы акцыю кс. Станкевіча, імкнецца пазбавіць нас і гэтых крох,— ну, дык за гэта кс. Станкевіч павінен бічаваць ня нас, а хутчэй — сябе самога.

———

У заключэньне мусім адзначыць, што кс. Станкевіч ня сам „выкрыў" нашу нібы-то „угоду": яе прышпілілі нам „сталінаўскія малайцы". Калі — падчас працэсу Грамады і пасьля яго — нацыянальны кірунак сярод грамадаўцаў рашуча адмовіўся падпарадкавацца компартыі, дык з Масквы быў дадзены загад: біць усіх „непакорных"! І вось пачалася адкрытая барацьба з намі камуністаў,—барацьба, ведзеная перад усім з дапамогай агіднае, бязглуздае ілжы. Агенты Сталіна, якія (акурат, як і кс. Станкевіч) ня здольны зразумець, што людзі могуць працаваць не дзеля грошы, а выключна дзеля ідэі, не маглі і на нас углядацца інакш, чым углядаюцца на самых сябе: па іхняму, раз мы ня хочам ісьці „на службу" да маскоўскага Комінтэрну, дык — відаць — павінны мець нейкую „лепшую службу" — у некага другога.

Бедныя, бязыдэйныя, пустыя галовы так толькі і маглі сабе растлумачыць нашу „непаркоріваесьць" загадам компартыі. А за імі пачаў іхнія закіды нам паўтараць кс. Станкевіч...

Вось скуль пайшлі гутаркі аб нашай „угодзе", якую кс. Станкевіч ідэйна пахваляе, а мы — ідэйна асуджаем і адкідаем. Гэта нас і дзеліць ад яго—і будзе дзяліць: мы роўна адкідаем усякую „угоду"—незалежна ад таго, ці гэта будзе „ўгода" ў адносінах да Масквы, ці да Варшавы, ці да Коўны...

Хай-жа апошняе выступленьне кс. Станкевіча дапаможа грамадзянству распазнаць запраўднае аблічча яго. Тады ў гэтым аблічча пабачым рысы, гэтак напамінаючыя і Аляксюка, і Валэйшу, і Паўлюкевіча, і Акіньчыца.

Трывожныя падзеі на Далёкім Усходзе.

Бомбавы замах у Японіі — забойства прэм'ера Інукаі.

15 траўня ў Токіо група маладых афіцэраў арміі зрабіла рад палітычных замахаў. 7 замахоўцаў уварваліся ў кватэру 76-летняга японскага прэм'ера, палажыўшы яго трупам. Адначасна кінены бомбы на Японскі Банк, на галоўнае бюро ўрадавай партыі Сэйюкай, на кватэры міністраў замежн. спраў Іошызавы, мін. унутран. спраў адмірала Сузукі дый двух іншых міністраў.

Зрабіўшы ўсё гэта, група тэрорыстаў, у лічбе 17 афіцэраў арміі і флёту ды вучняў афіцэрскіх школаў, дабравольна аддалася ў рукі паліцыі, заявіўшы, што яны належаць да тайнай (фашыстаўскай) арганізацыі „Чорны Дракон", ці „Мёртвая Рука", якая пастанавіла дабіцца ўсемі спосабамі зьмены залішне слабай і лагоднай палітыкі ўраду адносна да Кітаю.

17 тэрорыстаў з гэтае бабўкі заявілі што ўся армія падтрымае іх, калі гэты іх „ахвярны крок" не падзее на ўрад. Яны дадалі йшчэ, што сьведама ахвяравалі сябе на сьмерць, што не шкадуюць ані свайго, ані чужога жыцьця, каб толькі жыла і красавала іх бацькаўшчына.

Сьледам за гэтым ад імя ўсей арміі апублікаваны ультыматум да ўраду, трэбуючы стварэньня нацыянальнага (а не партыйнага) ўраду, які-б першым чынам вырашыў справу Манчжуры — цалком і безадкладна.

Панам палажэньня апынуўся... ваенны міністар сучаснага ўраду, Аракі, які ўвесь час вёў барацьбу з мін. заграм. спраў Іошызавай, пхаючы японскі ўрад да рашучых мераў проці Кітаю. У выніку замаху стары ўрад падаўся ў адстаўку, і новы ўрад мае быць складзены пад рашучым націскам правадыроў арміі і флёту з ген. Аракі на чале.

Новы японскі прэм'ер.

Мікадо назначыў прэм'ерам новага ўраду б. губэрнатара Корэі, адмірала Саіто, які заявіў, што створыць урад з консэрватараў (партыя „Сэйюкай") і лібэралаў (парт. „Мінсэіто), якія былі ў опозыцыі да папярэдняга ўраду.

Уражаньне ў Маскве.

У Маскве токійскі замах зрабіў страшэньне цяжкое ўражаньне. Маскоўская прэса піша, што ў Японіі зацятая „барацьба між дыплёматам і жаўнерам" у апошнім часе ўжо быццам пачала схіляцца ў бок перавагі першага; цяпер-жа раптам перамога перайшла да жаўнершчыны. Вайна між Японіяй і СССР ізноў зрабілася магчымай, як ніколі дагэтуль.

Паўстаньне ўрадавых войск у Манчжурыі.

Зусім неспадзявана ў новай сталіцы Манчжурыі Чанг-Чунгу выбухла паўстаньне войск новага манчжурскага ўраду. Паўстанцы, расправіўшыся з афіцэрамі, прыхільнікамі новага (пастаўленага японцамі) манчжурскага ўраду, напалі на японскі гарнізон у

Беларускія культурныя арганізацыі і ўстановы ў Латвіі.

(*Інфармацыі і ўражаньні з падарожы*).

(Працяг).

2. Беларускія школы.

У Латвіі цяпер ёсьць 29 беларускіх народных школаў і адзін самастойны беларускі кампдэкт пры латышскай школе. У гэтых школах вучыцца звыш 2.000 дзяцей. Пераважаюць дзеці каталіцкага вызнаньня, бо-ж лічба каталікоў (—паводле апошняга сьпісу, пры якім расейцам удалося адцягнуць да сябе колькідзесят тысяч праваслаўных беларусаў, дый нямала прысабечылі і палякі...) сярод беларусаў у Латвіі сягае 75 процэнт. агульнае лічбы беларусаў. Рэшта — праваслаўныя, часткова—стараверы. У Рызе існуе мястовая беларуская дадатковая школа для дарослых (каля 350 вучняў). У Дзьвінску — прыватны дзіцячы сад. Дзеля падгатоўкі настаўнікаў для белар. школ у Рызе існуюць бел. вучыцельскія курсы. Гімназіі ёсьць дзьве: у Дзьвінску і Рызе (адпавядаюць нашым чатыром старэйшым клясам 5—8). З школамі, якія працуюць у Рызе і Дзьвінску, мне давялося пазнаёміцца бліжэй, — і вось зьмена інфармацыяў аб іх.

Пачну з Рыгі.

Дзяржаўныя 2-гадовыя вучыцельскія курсы існуюць ужо 10 гадоў і даюць што-год выпускі ад 12 да 18 вучыцялёў. Галоўны контынгент курсантаў — матурысты і матурысткі Дзяржаўнае Беларускае Гімназіі ў Дзьвінску (прымаюцца толькі з атэстатам дасьпеласьці). Сёлета на другім курсе 14 курсантаў, на першым жа няма нікога, бо летась — дзеля ашчаднасьці — па загаду міністра асьветы прыйма ня было. Сёлета прыймо новых курсантаў на першы курс адбудзецца ізноў. Курсанты жывуць у інтэрнаце, дзе маюць дарма памешканьне, сьвятло і апал, а за ежу мусяць крыху даплачываць, бо на гэта ўрад дае толькі па 200 латаў у месяц. Выкладаюць на курсах настаўнікі бел. пачаткавых школ, атрымліваючы дадатковую плату (па 3 латы за гадзіну).

Пры курсах — наўзорная (тэрмін тамтэйшы!) прыватная беларуская пачатковая школа, дзе курсанты адбываюць практыку.

Курсамі і школай кіруе П. Жэрдзі.

Прыватная Беларуская Гімназія (Вучыцельскага Хаўруса). Існуе трэці год і мае ўжо тры клясы з нармальных чатырох (5—8 кл,),—значыць, на наступны школьны год будзе ўжо поўная. Вучняў у трох клясах 54. Гімназія мае дапамогу ад места Рыгі у ліку 8 тыс. латаў у год. Працуе на вячорную зьмену ў І белар. пачатк. школе.

Кіраўнік гімназіі — А. Радзько.

Першая мястовая беларуская пачатковая школа (на Маскоўскім форштаце). 6-клясовая. Вучняў каля 200. Кіраўнік школы—С. Сіцько.

Другая мястовая белар. пачатк. школа (на Чырвонай Дзьвіне). 4-клясовая. Вучняў каля 125. Кіраўнік Г. Плыгаўна.

Мястовая беларуская дадатковая школа. Для дарослых. Мае тры клясы агульнаасьветныя і дзьве спэцыяльныя — электратэхнічныя. Сёлета працавала толькі першая спэцыяльная, другая будзе адчынена з пачаткам новага школьнага году. Школа працуе ўвечары ў памяшчэньні ІІ белар. пачатк. школы. Мае да 350 вучняў.

Кіраўнік — Я. Кастылюк.

Гэтак у-ва ўсіх беларускіх школах места Рыгі разам вучыцца звыш 800 вучняў — малых і вялікіх. Ясна, што і лічба вучыцялёў мусіць быць даволі значная, і яны тут маюць сваю прафэсіянальную арганізацыю дый прымаюць чыннае ўчасьце ў арганізацыях агульна-беларускіх культурна-асьветнага характару. Але аб гэтым пазьней.

У Дзьвінску я пазнаёміўся перад усім з Беларускай Гімназіяй (Дзяржаўнай), гэтак сама, як у Рызе, вышэйшага 4-клясовага тыпу (5 — 8 кл.). Вучыцца тамака 78 вучняў (хлапцоў і дзяўчат). Пры гімназіі — добра наладжаныя варштаты: сталярны, такарны па дрэву, мэханічны, кавальскі—з усімі патрэбнымі машынамі і прыладамі, парушанымі электрычнай сілай. Гэта — для хлапцоў. Для дзяўчат — два ткацкія станкі, некалькі машын да шыцьця і т. п. Багаты фізычны габінэт, шмат навучальных дапамог з прыродазнаўства, бібліотэка.

Кіраўнік гімназіі — С. Сахараў.

У Дзьвінскім павеце ёсьць дзьве 6-клясовыя беларускія народныя школы: Дзьвінская і Прыдруйская. Дзьвінская школа мае 191 вучняў. Гэткая-ж школа існуе ў Люцыне, дзе раней была гімназія.

Урэшце ў Дзьвінску працуе Дзіцячы Сад

сталіцы. Але японскае войска, адбіўшы напад, разьбіла сілы паўстанцаў, захапіла ды расстраляла ўсіх правадыроў, разаружыла жаўнераў. У іншых местах незалежнай „Манчжуры" паўстанцам пашанцавала лепш; ня здолеўшы, праўда, перабіць японскія гарнізоны, паўстанчыя войскі здолелі прарваць ахапляўшыя іх ланцугі японскіх войск і злучыцца з галоўнымі сіламі паўстанчай арміі, якая, маючы зброю паводле апошняга слова ваеннай тэхнікі (можа — савецкую?!.), пераможна змагаецца дагэтуль з японскімі акупантамі.

Новыя асыгнаваньні на ваенныя патрэбы.

У зьвязку з наладжываючайся ваеннай дыктатурай у Японіі, ваеннае міністэрства патрэбавала новых асыгнаваньняў на ваенную акцыю ў Манчжуры.

„Санацыйны" характар перавароту.

Некаторыя газэты так высьвятляюць характар зробленага перавароту ў Японіі. Дагэтуль пляи японскага заваяваньня Манчжуры, які падтрымліваў мін. замежн. спраў, стаўленік японскай буйнай буржуазіі, меў на мэце эканамічную эксплёатацыю Манчжуры без выразнага палітычнага далучэньня яе да Японіі. Так дальназрочная японская палітыка manілася—з найменшым шумам ды найменшай рызыкай абурыць вялікія-дзяржавы — заўладаць у канцы канцоў цалком патрэбным ёй краём. Але такі наймудрэйшы шлях быў адначасна найвыгаднейшы для найбуйнейшай буржуазіі, але наймевш карысны для тых шырокіх масаў японскага жаўнерства, якія мелі сваей крывёй здабыць гэтыя карысьці для „сваей" буржуазіі. Вось проці гэтага пляну паступовага заўладаньня Манчжурыяй і абурылася армія. Армія пратэстуе проці такой „немаральнай" акцыі ў манчжуры, якая толькі будзе атручываць соцыяльныя адносіны ў Японіі, разьвіваючы ў ёй спэкуляцыю, няроўнасьць, прывілеі багацьця і т. д. Дык армія высоўвае іншы „больш маральны (!) і больш дэмакратычны" (!) пляя заваяваньня Манчжуры: заваяваная жаўнерскай крывёй, Манчжурыя павінна стацца дабычай і ўласнасьцяй жаўнераў... Трэба багатую краіну проста далучыць да Японіі, падзяліўшы яе на вайсковыя „асады".

Дык вось, хіба-ж гэты „маральны і дэмакратычны" плян захвату вялізарнага краю і мае пачацца цяпер. Але, як бачым, уся Манчжурыя ахоплена ўжо полымем паўстаньня проці японскага захвату. Такім чынам — японцы зрабілі й тут тую-ж памылку, што і ў Шанхаі: недацанілі сілу сваіх войскаў і сілу кітайскага апору. Заваяваньне Манчжуры мае зацягнуцца надоўга. Ці ў тавіх варунках Японія зарызыкуе вайной з новым праціўнікам — СССР, хутка пабачым.

Заява начальніка савецкага генаральнага штабу.

Нач. ген. штабу СССР заявіў у прамове ў зьвязку з апошнімі здарэньнямі ў Японіі, што забойства японскага прэм'ера значна павялічыла небясьпеку новай вайны на Дал. Усходзе. Забіты прэм'ер ня быў прыхільнікам вайны з радамі. Дык вось гэтая сільная рука, якая ўстрымлівала ўладна ваяўнічых японскіх мілітарыстаў ад зачэпных крокаў на радавай граніцы, цяпер зьнята са сцэны. Дзеля таго цяпер мірнае паразуменьне з Японіяй, ня гледзячы на ўсе стараньні з боку Радаў, будзе значна цяжэйшым. Найбліжэйшыя тыдні пакажуць, што акажацца на Дал. Усходзе рашаючым: дыплёматыя ці сіла аружжа.

Хмары над Гданскам.

Гданск — „гітлераўская база" проці Польшчы.

Адначасна з пагражаючым штодзень выбухам новай вайны на Далёкім Усходзе насьпявае нейкая ваенная авантура на бліжэйшым да нас Захадзе. Гданск усё больш пературараецца ў нейкую „ваенную базу" для плянаванага гітлераўцамі ваеннага нападу на Польшчу, які мае справакаць вайну між Польшчай і Нямеччынай... Гданскі сэнат (урад) глядзіць на ўсё гэта скрозь пальцы. У Гданску ўжо сабраны „кулак" у пастаці 8 тысяч гітлераўскіх „штурманікоў", якія адкрыта робяць свае вучэньні ды парады. А найцікаўней тое, што галоўным іх агітатарам ды аратарам на мітынгах выступае ніхто іншы, як сын гданскага прэм'ера В. Цім. Характэрна, што ўсе гэтыя весткі падае ня польская, але нямецкая (соцыял-дэмакрат.) прэса, выклікаючы гэтым проці сябе буру абурэньня з боку нацыяналістаў ды гітлераўцаў, закідаючых ей „нацыянальную здраду".

Нямецкія ваенныя караблі ў Гданску.

Савецкае агенцтва ТАСС паведамляе (з Бэрліну), што 23 траўня ў Гданск мелі прыбыць 3 ваенныя караблі нямецкага флёту. Візыта іх зьяўляецца дэманстрацыяй проці Польшчы.

Жыцьцё Польшчы.

Француская ваенная місія ў Польшчы ліквідуецца.

Француская ваенная місія ў Польшчы' склад якой даўно ўжо паволі зьмяншаўся' ад 1 жніўня мае быць зьліквідавана цалком. Француская ваенная місія працуе ў Польшчы ад 1919 году ды аказала вялізарныя ўслугі Польшчы ў галіне дасканаленьня яе арміі. Некаторыя польскія газэты бачаць у гэтым факце першы крок на шляху да ліквідацыі ваеннага саюзу пам-ж Польшчай і Францыяй (?)

Чуткі аб адыходзе марш. Пілсудскага.

У жыдоўскай прэсе ўсьцяж зьяўляюцца чуткі аб тым, быццам марш. Пілсудскі пастанавіў адыйсьці цалком ад усялякай палітычнай і дзяржаўнай працы ў Польшчы, кінуўшы навет найбліжэйшую яму працу ў арміі.

Чуткі аб паваросе ўраду Падэрэўскага.

З другога боку ходзяць фантастычныя чуткі, быццам француекі ўрад (няведама толькі, каторы: бо-ж стары адмовіўся ад усялякага палітычнага пачыну, а новага яшчэ няма!) запрапанаваў Польшчы значную пазыку — пад варункам, каб прэм'ерам у ёй быў... Падэрэўскі!

Бандыцкі напад эндэцкіх студэнтаў на б. прэм'ера Бартля.

У Львове група студэнтаў-эндэкаў у лічбе 60 асоб зрабіла напад на б. прэм'ера праф. Бартля — ў гмаху львоўскай політэхнікі, закідаўшы яго гнілымі яйкамі. Авантура паўстала з прычыны байкоту студэнтамі-эндэкамі прынятага ў політэхніку студэнта-жыда, за якога заступіўся праф. Бартэль.

Зьмяншчэньне пэнсіяў урадоўцам.

На падставе дэкрэту п. Прэзыдэнта пэнсіі ўрадоўцам і вайсковым зьмяншаюцца блізу на 10 прац. Гэта дасьць дзяржаўнаму скарбу 100 мільёнаў злот. ашчаднасьці ў працягу 10 месяцаў, на якія дзеець дэкрэт.

Зьмяншэньне безрабоцьця ў Польшчы.

За апошні тыдзень лічба безработных у Польшчы зьменшылася на 10.720 асоб.

Перачытаўшы газэту — перадай другому.

Т-ва „Бел. Хата", у які ходзіць 30 дзяцей дашкольнага веку.

Адносна бачаных мной народных школ у Рызе і Дзьвінску трэба адзначыць, што пераважае ў іх — бедната беларуская. Гэта галоўным чынам дзеці работнікаў, якія некалі пакінулі вёску, шукаючы хлеба ў горадзе. Цяпер — у сувязі з цяжкім крызісам у гаспадарчым жыцьці Латвіі — шмат хто з работнікаў-беларусаў варочаецца ізноў у вёску, спадзяючыся тамака знайсьці лягчэй кусок хлеба, якога няма ў горадзе. Як мне апавядалі ў Дзьвінску, сярод бацькоў вучняў бел. нар. школы лічба безработных дасягае 80 прац. Дык ня дзіва, што многа дзяцей ужо ў канцы красавіка кідаюць навуку і наймаюцца за пастушкоў на вёску, скуль вернуцца толькі ў канцы кастрычніка.

Вось і першы больш сумны бок нашага школьнага быту ў Латвіі. Другі сумны бок зьвязаны з новым — нацыяналістычным курсам у ўнутранай палітыцы Латвіі. Аб гэтым зьявішчы, даволі аднабока і няпоўна прадстаўляным польскай прэсай, скажу асобна— ў сувязі з аглядам далейшых пэрспэктываў беларускае культурнае працы ў Латвіі. Цяпер-жа перайду да агляду беларускіх грамадзкіх арганізацыяў культурна-асьветнага і гаспадарчага характару.

3. Беларускія грамадзкія арганізацыі.

Па-за беларускім аддзелам у міністэрства асьветы з яго кіраўніком і радай, якія трэба лічыць галоўным прадстаўніцтвам беларускае меншасьці Латвіі ў культурна-прасьветных справах (пасла свайго ў гэтым Сойме ў беларусаў няма), важнейшыя культурныя арганізацыі ёсьць гэткія:

Таварыства беларускіх вучыцялёў у Латвіі. Мае каля 60 сяброў. Цэнтральны ўрад— у Рызе. Старшыня — гр. Плыгаўка. Таварыства—па-за прафэсіянальнымі справамі сваіх сяброў—займаецца культурна-асьветнай працай і ўтрымлівае гэткія беларускія прыватныя школы: 1) Беларускую Гімназію ў Рызе; 2) дзьве пачаткавыя школы — узорную (пры Вучыцельскіх Курсах) у Рызе і адну школу ў павеце; 3) дзіцячы сад. Працуе за дапамогу ад дзяржавы і самаўраду.

Беларускае прасьветнае Т-ва „Беларуская Хата". Закладзена ў 1924 г. Цэнтр у Рызе. Аддзелы — у Лібаве, Дзьвінску і Люцыне. Пры лібаўскім аддзеле існуе бібліатэка ім. Івана Луцкевіча. Т-вам з'арганізаваны ў Рызе: 2-ая беларуская пачаткавая школа і датковая школа для дарослых (цяпер мястовая). Т-ва ладзіць вечарыны, лекцыі, канцэрты. Старшыня — М. Дзямідаў.

Культурна-прасьветнае Т-ва „Рунь" у Рызе.

Культурна-прасьветнае Т-ва „Прасьветы" ў Дзьвінску. Старшыня Жэрдзі.

Т-ва Беларускае Моладзі ў Латвіі. Абыймае сялянскую моладзь ад 18 гадоў веку. Цэнтр у Рызе. Разьвіваецца добра і мае ўжо 18 аддзелаў па вёсках. Падыймаючы культуру і нацыянальную сьвядомасьць сярод беларускае моладзі, змагаецца з п'янствам і курэньнем тытуну. Старшыня — П. Журкоўскі.

Т-ва Беларускага тэатру ў Латвіі. Існуе 5 гадоў. Цэнтр у Рызе, аддзел у Дзьвінску. Пры Таварыстве працуюць рэжысэры-фахоўцы (латыш і расеец), падгатаўляючы кадры артыстаў. Здальнейшых з іх Т-ва пасылае на свой кошт у латышскую студыю. Пры Т-ве існуе сталая драматычная дружына і хор. Адбываюцца пастаноўкі ў Рызе і выезды на правінцыю. У мінулыя гады беларускі тэатр атрымліваў ад ураду дапамогу да 5.000 латаў штогодна. Старшыня Т-ва — О. Пігулеўская.

Прыватнае беларускае выдавецтва К. Езавітава.

Прасьветны коопэратыў „Культура і Праца" ў Рызе. Дастаўляе беларускім школам патрэбныя падручнікі. Старшыня — Ул. Пігулеўскі.

Сельска-гаспадарчае Т-ва „Аратай". Цэнтр у Дзьвінску. Мае на правінцыі 25 аддзелаў і 17 машына-пракатных пунктаў. Згуртавала каля 400 сяброў. Утрымлівае 2 агракомаў дзеля інструктарскае працы. Дастае дзяржаўную дапамогу ў ліку 5.000 лат. у год. Склад ураду Т-ва: старшыня Жэрдзі, віцэ-старшыня — Відаўскі, сябры ўраду — Радзін, Фёдараў і кс. Гайлевіч.

Пазычкова-спахоўчыя Таварыствы ў Рызе і Дзьвінску.

Ня ручаюся, што гэтымі беларускімі арганізацыямі вычэрпываецца ўся лічба іх у Латвіі. Называю тыя, з якімі ці то беспасярэдна меў сутычнасьць, ці быў аб іх інфармаваны тамтэйшымі дзеячамі.

Ант. Луцкевіч.

(Канец будзе).

З усяго сьвету.

Голад пагражае СССР.

Савецкая прэса ўдзяляе шмат месца пагрозе новага голаду ў СССР — з прычыны фатальнага стану пасеваў. Аказываецца, што засеяна ўсяго толькі 43 прац. ўсей пасеўнай плошчы ў СССР.

Гэтман Скоропадскі і „цар Кірыла І“.

Ведамы расейскі дыплёмат Коростовец заявіў у прэсе, што паміж „царом Кірылай І“ і ведамым „гэтманам Вольнае Украіны“ ген. Скоропадскім адбылося паразуменьне, на падставе якога Украіна мае быць далучана да прышлай Расейскай Імпэрыі. „Незалежную Украіну“ Скоропадскі мае ствараць, пабіўшы (?) бальшавікоў, толькі на кароткі час...

Бойня ў Бомбэі.

У Бомбэі ўсьцяж ідзе бойня бастуючых, дэманструючых, спраціўляючыхся ўладам і байкатуючых англійскія тавары. За апошнія дні забіты звыш 100, ранены каля 1000 асоб.

ХРОНІКА.

— **Новая правакацыя з боку кс. Станкевіча!** Зараз пасьля павароту грам. А. Луцкевіча з Латвіі, куды ён езьдзіў чытаць лекцыі з беларускае літэратуры, — кс. Адам Станкевіч надрукаваў у сваей „Бел. Крыніцы“ яўна правакацыйную заметку, што быццам гр. Луцкевіч езьдзіў у Латвію наладжваць „адзіны польска-беларускі фронт“ і на паваротнай дарозе, не затрымліваючыся ў Вільні, паехаў у Варшаву...

Мала таго, што ўся заметка — ад пачатку да канца — гэта зусім сьвядомая ілжа: яна мае на мэце справаваць усю беларускую нацыянальную працу латвійскіх беларусаў перад латвійскім урадам. Справа ў тым, што польска-латышскія адносіны ў апошнім часе вельмі завастрыліся, і дзяржаўная ўлада Латвіі робіць „сваім“ палякам (слушна, ці няслушна) заміды ў процідзяржаўнай дзейнасьці, якіх беларусам ня робіць. Вось-жа, ілгучы аб нейкім няіснуючым „польска-беларускім фронце“ ў Латвіі, кс. Станкевіч хоча выклікаць варожасьць і да латвійскіх беларусаў з боку латвійскае ўлады.

Як бачым, разьяданьня беларускага грамадзянства і беларускае працы ў Польшчы — яму мала!

— **Працы мастакоў-беларусаў.** На адкрытай у Вільні Выстаўцы Т-ва Незалежных Артыстаў-Пластыкаў (у Бэрнадынскім садзе) выстаўлена больш 20 прац грам. Пётры Сергіевіча. Перад усім кідаюцца ў вочы два вялікія палотны: на адным прадстаўлены полацкі князь Усяслаў з дружынай, вытрыманы ў легендарным духу; на другім — вясьляр у лодцы, які як-быццам уцякае ад буры, напружаючы ўсе свае сілы. Першы абраз цікаўны тым, што адтварае народнае прадстаўленьне аб князю-чарадзею — вельмі ўдатна; другі — сілай экспрэсіі і сьмеласьцяй калёраў. Далей — сярод меншых абразоў (пераважна партрэтаў) — бачым рад вельмі прыгожых галовак, робленых сангвінай. Працы гр. Сергіевіча у больш значным ліку выстаўляюцца ўжо другі раз (— першы раз былі выстаўлены год назад у гмаху тэатру на Пагулянцы) і даюць даволі яркі доказ, што творчыя здольнасьці нашага маладога мастака ўсьцяж разьвіваюцца.

Грам. Я. Драздовіч выставіў толькі адну сваю рэч — эскіз да сымболічнага абраза „Вароты ідэалаў“. Беларускаму грамадзянству характар працы гр. Драздовіча ведамы даўно, і аб гэтым адным абразку новага нічога нельга дадаць.

— **З Беларускага Музэю ім. Ів. Луцкевіча.** У апошнія месяцы праца ў Музэі і бібліятэцы пры Музэі значна пасунулася наперад. Прыбыла вялікая акклёная вітрына, у якой зьмешчана калекцыя выкапаных з курганоў на Беларусі гаршчкоў і розных іншых рэчаў (з каменнага, бронзавага і зялезнага пэрыяду). Усе экспонаты гэтае групы заінвэнтарызаваны і апісаны. У бібліятэцы скаталёгаваны каля 3.000 кніг.

Музэй закупіў у мастака Я. Драздовіча 60 зарысовак будоўлі, тыпаў, вопраткі беларускае з Палесься, а такжа сабраньне старасьвецкіх кафляў і т. п. Апошняе знаходзіцца ў Нараградку—пад апекай Навагрэдзкае Беларускае Гімназіі і мае быць хутка перавезена ў Вільню.

У Музэй апошнімі днямі паступілі ахвяры рэчамі: ад грам. Алёны Лекант—кусок старое тканіны і 2 касьцельныя стулы (аднае палавіна); ад вучня ВБГ Коўшыка — расейская сярэбраная манэта; ад 1-ае Рыжскае Беларускае Асноўнае Школы — альбом фотографіяў з жыцьця школы.

Усім ахвяравальцам Дырэкцыя Музэю выказывае сваю шчырую падзяку.

— **З жыцьця Т. Б. Ш.** Даўно палгатаўляны зьезд Таварыства Беларускае Школы, які меў адбыцца 12 мая, ізноў не адбыўся. Адміністрацыйныя ўлады не далі дазволу, заявіўшы пры гэтым, як піша „Słowo“, што паводле статуту ТБШ права на ўчасьце ў зьезьдзе маюць прадстаўнікі ад акругоў, якіх апошнія не выбіралі. Ясна, што не выбіралі: на акруговыя зьезды дазволу дастаць ніяк нельга, бо большасьць акружных упраў „завешана“... Такім парадкам ТБШ ў цэлым як быццам фармальна не ліквідуецца, але фактычна пазбаўлена магчымасьці працаваць.

Трэба дадаць, што за тое гурткі таварыства на мясцох ліквідуюцца масова. У Стаўпеччыне іх зьліквідавалі — паводле газэтных вестак — больш за 30. Іншым не даюць магчымасьці навет ладзіць спэктаклі і вечарыны.

У Вільні „завешаны“ Новасьвецкі гурток ТБШ. Некалькі сяброў яго арыштаваны.

„Завешаны“ навет адзін з гурткоў хадэцкага Інстытуту Белар. Гасп. і Культуры.

— **Матуральныя экзамены ў В. Б. Г.** 17-га траўня ў Віл. Бел. Гімназіі распачаліся матуральныя экзамены пад старшынствам дэлегата ад кураторыюму. З агульнае лічбы 19 вучняў восмае клясы, дапушчаны да экзаменаў 18 (у тым 11 хлапцоў і 7 дзяўчат). Апрача іх здаюць 4 экстэрнаў (3 хлапцы і 1 дзяўчына). Пісьменныя экзамены ўжо адбыліся. Вусныя пачнуцца 30 траўня.

— **Агульны сход сяброў беларускага кооператыву „Спулдзельца“** ў Вільні адбудзецца 26 траўня ў 1 гадз. папал. у салі Віл. Бел. Гімназіі.

— **Новая хваля эпідэміі плямістага тыфусу.** У апошні час раптам ізноў выбухла эпідэмія плямістага тыфусу — ў пав. Дзісьненскім, Маладэчанскім, Браслаўскім, Валожынскім, Сьвянцянскім і Ашмянскім. Асабліва цяжкую форму ды пашыраньне мае эпідэмія ў пав. Валожынскім, дзе хварэе звыш 150 асоб, дый пара дзесяткоў ужо памерла. У Маладэчанскім пав. эпідэмія выбухае ўжо трэйці раз.

Ня гледзячы на прынятыя ўладамі меры, барацьба з страшэннай хваробай ідзе цяжка. Ізноў напамінаем нашым чытачом, што адзіным дый зусім пэўным спосабам усьцерагчыся ад заражэньня ёсьць захоўваньне чысьціні ў хаце. А перадусім трэба забіваць пацукоў ды мышэй, зьніштажаць блох ды вошаў. Калі-ж хто, ня дай Божа, ужо захварэў, трэба не ўкрываць гэтага, але наадварот—зараз-жа паведаміць паліцыю, ці гмінную ўладу, ці лекарскі пункт, каб безадкладна прынялі меры. Пакінуць хворага пішком у хаце — гэта-ж ня толькі пэўная згуба для яго, але й ня менш пэўная зараза для здаровых.

Газэты пішуць, што эпідэмія тыфусу перайшла да нас з савецкага боку, дзе ў Заслаўскім вокрузе, які граічыць з Маладэчанскім і Валожынскім пав., шалее ўсьцяж эпідэмія ў страшэнных разьмерах. У 20 вёсках вокругу хварэе каля 750 асоб, а 115 ужо памерла. Савецкія ўлады доўга скрывалі страшную хваробу і толькі цяпер кінулі на барацьбу з ёй 10 санітарных атрадаў з Менску, Полацку і Віцебску.

— **„Чырвоны певень“** ужо пачаў гуляць. Адначасна з наступленьнем гарачыні пачаў гуляць па нашым салямяным краі „чырвоны певень“. У апошнія дні ахвярай агню сталася мяст. Шаркаўшчына, Дзісьненскага пав. Спалілася, ня гледзячы на ратунак, 37 дамоў, 26 крамаў, 52 інш. будынкаў ды складаў. Папечаны 4 асобы. Усяго стратаў абліча́юць на 200.000 зл. Прыбылы староста наладзіў тымчасовую дапамогу пацярпеўшым.

Корэспондэнцыі.

Загробны водгук Радашкоўскае Бел. Гім.

(М. Радашковічы, Маладэч. пав.)

Хаця наша гімназія даўно зачынена уладамі, і стараньні грамадзянства ўнавіць яе не далі ніякіх вынікаў, — жыцьцё ўсьцяж аб ёй нам напамінае. Напамінаньні гэтыя — вельмі балючыя і шмат для каго крыўдныя. Гэтак аказаўся пакрыўджаным ініцыятар гімназіі і апошні яе канцэсіянэр, ведамы стары дзеяч гр. А. Уласаў. За тое, што гімназія не замэльдавала ў свой час 9 „умысловых працаўнікоў“ у адпаведнай установе (Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych), на гр. Уласава быў наложаны штраф у ліку 100 зл. з заменай на 2-тыднёвы арышт. Ня маючы грошы на штраф, гр. Уласаў быў прымушаны гэты штраф адсядзець у Маладэчне. Але гэта на канец бед гэтага заслужанага беларускага працаўніка: яму пагражае новая бяда. Справа ў тым, што Z. U. P. U. спаганяе з яго яшчэ каля 1.000 зл. складак за страхоўку былых вучыцялёў радашкоўскае гімназіі, і вось перад гр. Уласавым стаіць пагроза зліцытаваньня ягонага фальварку Мігаўкі. Гэтак, прапрацаваўшы ўсё жыцьцё на грамадзкай ніве, гр. Уласаў можа на старасьць з жонкай і дзяцьмі апынуцца даслоўна бяз куска хлеба і прытулішча.

Вучні радашкоўскае гімназіі! Няўжо-ж вы не адгукнецеся ў гэтым няшчасьці вашага былага ўзгадавальца?!

Радашкоўскі.

Вёска будзіцца.

В. Цэрабостынь, Жухавіцкае гм. Стаўпецкага пав.).

Ня гледзячы на тое, што ў суседніх вёсках паліцыя пазачыняла беларускія бібліатэчкі, пры чым не абышлося бяз арыштаў, — у нас моладзь пачынае варушыцца і працаваць культурна. Ахвотна чытаюць беларускія кніжкі, падумываюць аб закладзінах якога гуртка. На 2 мая рыхтуемся да ўладжаньня спэктаклю; будзем ставіць „Па Рэвізіі“. Тут ёсьць добры будынак дзеля спэктаклю (былы магазын), але бяда, што ня маем п'ес, а выпісаць няма шака грошы, бо чуць не што-дня сэквэстратары выводзяць скаціну з хляву за падаткі. Адгукнецеся, памажэце прысылкай п'ес!

М. П.

Ад Рэдакцыі. Карэспандэнцыя была прыслана ў красавіку, але заляжалася з прычыны нястачы мейсца ў газэце.

Як перасылаць грошы за газэту.

Гэтым паведамляем нашых падпішчыкаў, што яны могуць перасылаць належныя нам грошы за газэту гэтакім спосабам: 1) купіць на пошце блянк для пераказу на рахунак **П. К. О.**, які каштуе толькі **5 гр.**, 2) запоўніць яго, як належа, упісаўшы адрас беларускае кнігарні Ул. Манкевіча (**Księgarnia Białoruska Wł. Mankiewicza, Wilno, Ostrobramska 1**) і нумар конта **61991**, 3) на адвароце часткі блянку „dla adresata“ напісаць: „За газэту“ — і 4) бясплатна здаць разам з блянкам пасыланую суму на пошце.

Бацькі!

Навучайце дзяцей вашых чытаць і пісаць пабеларуску!

Рэдактар-выдавец: М. СІНЯУСКІ. Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая вул. 22